

רב ארי קילסון: מראי מקומות- כתובות פ"ח

- (א) **אי פקח הוא מייחתי לידי שבועה דאורייתא- פרש"י**, שהיא בשם או בכנוי, וכו', אבל שבועה דרבנן קלה בעלמא היא. וכו' המהרש"א דמה שלא פי' כמו שפי' לעיל (פד): דלענין היפוך שבועה שאני משבועה דאורייתא, היינו משום דאי' דניח"ל בהיפוך שבועה, וא"כ אין שייך לומר דפקחות הוא לגלגל עלה שבועה דאורייתא בשביל זה, אלא ע"כ כוונת הגמ' כאן הוא להא דשבועה דאורייתא משיביעין אותה בשם או בכנוי, וכו'. וע' בתוס' ורמב"ן שהק' על טעם שכ' רש"י, דהא קי"ל דאף שבועה דרבנן הוא כעין דאורייתא בנקיטת חפץ. עוד הביא הרמב"ן מהרי"ף דמחלק בין שבועה דאורייתא לדרבנן לענין אם יורדין לנכסיו או לא, וע"ש מה שהק' ע"ז, ומש"כ לפרש באו"א.
- (ב) **ומוקים להו להנך קמאי במלוה- פי' המהר"ם שי"ף** (ע' בביאור שם אות ח') דהיינו דהבעל יטעון דהפרעון הראשון באמת הי' בתורת הלואה ולא בתורת פרעון כתובה. אולם הביאור כ' לחלוק עליו בזה, ולומר דבאמת יטעון הבעל שהיתה הפרעון בתורת כתובה, וכמו שאמר העד, וכיון דגבתה ב' כתובות, ממילא הוי הא' בתורת הלואה, וכ"כ הש"ך (חור"מ ע"א, י"ג). וע"ע בקצות (שם, ד') מש"כ בזה.
- (ג) **ומוקים להו להנך קמאי במלוה- יש לע', מ"ש דאמרי' דמוקים קמאי במלוה**, הא הול"ל דמוקים חד מהנך במלוה נאולי י"ל דאנן מסקנת הגמ' נקטי', דשם פשוט דדוקא בפרעון קמאי שייך לאוקמיי במלוה, וע"ע בזה]. ותי' **הקצות** (פ"ד, ג') ע"פ מש"כ תוס' דנפק"מ בין שבועה דאורייתא ובין שבועה דרבנן הוא אם אמרי' דבחדשוד שכנגדו נשבע ונוטל. וגם ע"פ מש"כ הראב"ד דהא דאמרי' דחדשוד שכנגדו נשבע, היינו דוקא אם לא ידע כנגדו שהוא חשוד בשעת העסק, אבל אם כבר ידע שהוא חשוד בשעת העסק, א"כ כ"א ישא ויתן עם חשודים כדי להפוך השבועה על עצמן. וא"כ, י"ל דכיון דע"י הכפירה הראשונה כבר יודע הבעל דאשתו חשודה, א"כ שוב אינו יכול להפוך שבועה עליו בפרעון השני, ורק אם אמרי' דפרעון הראשון דינו כמלוה, והוי שבועה דאורייתא, בזה אמרי' דשייך להפוך השבועה לו. וע"ע בקצות (צ"ה, ז'), מש"כ ליישב קו' זו באו"א.
- (ד) **היאך סמך סהרא קמא אסהרא בתרא- הק' תוס', מה הק' הגמ', הא פלוגתא היא בסנהדרין אם הלואה אחר הלואה מצטרפין**, דהא אי' מ"ד דלא בעינן ראי' כא' לענין דיני ממונות, והניח בקו'. והק' המהרש"א על קו' תוס', הא אפי' אם אמרי' דשפיר מצטרפין עדיות אלו שלא תהא יכולה לכפור עדותן, אבל אין א' מהם שכבר הצטרף עדותו עם חבריו לענין דכבר היא משתלמת, ג"כ יכול לומר דקיבלה בתורת הלואה. וכ' המהר"ם שי"ף דנהי דהי' שייך לפרש דברי הגמ' כן, דהיינו, דהקו' הוא דאיך שייך שיצטרף עדותו לומר דכבר קבלה פרעון הכתובה, וגם יאמר דעדותו מהני לומר שהי' הפרעון הראשון בתורת הלואה, אלא דמ"מ קו' תוס' שפיר קשה לפרש"י, דכ' שהיא יכולה לגבות פעם ג' אם היא כופרת בעדות שני העדים, וע"ז שפיר הק' תוס', דהא ודאי יש ב' עדים דכבר נפרעת. וביישוב דעת רש"י, כ' הפני יהושע די"ל דס"ל לרש"י כהני ראשונים (ר' חננאל רשב"א), דפסקו באמת דאין ע"א בהלואה וע"א בהלואה מצטרפים. א"נ, י"ל דאפי' אם ס"ל לרש"י דמצטרפין לחייב ממון, הני מילי היכא דכל עד מעיד על הלואה ממש, דכיון דכ"א בא להעיד על שבועה דאורייתא, ושבועה זו בא לידי גיבוי ממון, דהא אם אינו נשבע משלם, וא"כ שפיר י"ל דמצטרפין ב' עדים אלו לחייבו ממון. אבל הכא, שהם רק עדי פרעון הם, וכיון שאין שייך לעדות כל א' להביא לידי חיוב ממון, א"כ י"ל דעדו של כ"א מהם אינו עדות כלל מן התורה, וא"כ אין מצטרפין לעדות גמורה.
- (ה) **אלא אמר ר' אשי, הוא דמודע להו- יש לע', מה הועיל הודעתו, מ"מ**, אם אמרי' דב' כתובות הוה מילתא דלא שכיחא, א"כ אפי' אם אינו מודיע לעדים מקודם, לימא דמלתא דלא שכיחא היא ואינה נאמנת. ואם צריכים היו לצדד דאולי היו ב' כתובות, א"כ אפי' אם מודיע להם מקודם פרעון השני, מה הועיל הודעתו, אולי משקר הוא, ובאמת היו ב' כתובות, ואיך אמירתו מסייע לו. ולכאור' י"ל ע"פ מש"כ הריטב"א בביאור דעת רש"י, דכ' שיש רגלים לדבר לחוש לדבריה שהיו ב' כתובות, שהרי מעיד גם הראשון כי לשם פרעון כתובה פרע גם מעיקרא. וא"כ, י"ל דאם לא הי' רגלים לדבר, אז לא היינו חוששין לב' כתובות, שהרי מלתא דלא שכיחא היא. וא"כ, כיון דמודע לנו קודם פרעון השני שאינו עושה כן אלא משום שהיא כופרת במה שפרע, א"כ שוב לא הוי רגלים לדבר, שהרי כבר הודיע לנו למה פרע שנית, וממילא שוב אין לחוש לב' כתובות, דמלתא דלא שכיחא היא.
- (ו) **אבל אמרו אמר לנו אבא לא לית, אף בשבועה לא יפרעו- תמה הריטב"א**, מאיזה טעם יהי' ה"א לומר דע"י מה שאמר להם אביהם שלא לזה, דאף בשבועה לא יפרעו. ותי' דדלמא קס"ד דכיון שאמר כן בשעת מיתה, ודאי אמת קאמר, משא"כ בפרעון, דדלמא פרע לאחרים וכסבור שפרע לזה, וע"ז הק' רבא דהאומר לא לית כאומר לא פרעתי, ואינו נאמן לומר לא לית במקום שטר פרוע.
- (ז) **אבל אמרו אמר לנו אבא לא לית, נפרעין שלא בשבועה- כ' ההגהות אשר"י** (סי' כ"ו), "מכאן הוכיח רבינו שמרי' שהאומר לחבירו לא לית, אינו יכול לתקן דבריו ולחזור ולטעון מה שאני אומר לא לית היינו שלא עמדתי בהלואתי אלא פרעתיך, דא"כ הו"ו ב"ד טוענין ליתומים". וכ' הרש"ש דמהא שהביא ר' שמרי' ראי' זו מגמרן, מוכח דלית ל' הא דהבעל העיטור (הובא בש"ך [חור"מ ק"ח, י"ז]) דאין טוענין ליורש זה בחובתו של יורש אחר, דהא סוגיין מיירי ביורשים שבאין לגבות מיורשים אחרים, וס"ל לר' שמרי' דאם הי' שייך לטעון טענה זו, היינו טענינן כן ליתמי, אף דהוי לחובתו של יתומים אחרים.
- (ח) **שלא יהא כאו"א נוטל מעותיו של חברו והולך וכו'- כ' הריטב"א** דלפי טעם זה, אם הלוח לו במקו"א והוא בא לכאן לגבות מנכסיו שיש לו כאן, אין מגבין לו שלא בפניו, אלא ילך למקום שהוא, וידון עמו.

- (ט) **מתקיף לה ר' ששת וכו'** - כ' הלחם **אבירים** דה"ה שהי' יכול להק' כמו שהק' אח"כ, דהול"ל "אם" תובעת כתובתה, ולא כל שתובעת כתובתה, אלא דהא מבואר דלר' ששת עצמו זה לא הי' קשה בעיניו (שהרי אם זה הי' ק', לא הרויח כלום בתירוצו, אע"כ דס"ל דאי"ז ק').
- (י) **וקמיפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן** - פי' התלמיד **הרשב"א** (הובא בשטמ"ק), דהיינו דר"ש דס"ל דאם אינה תובעת דאין היורשין משביעין אותה, היינו משום דהו"ל כאפוטרופסא שמינהו אבי יתומים שאינו נשבע כאבא שאול (אבל לא דהאבי יתומים מינתה ממש), וכן הביא מהראב"ד. אולם דייק מרש"י דמיירי דהאבי יתומים מינתה לאפוטרופוס, שאלמלא זה לא היתה הולכת מעצמה להיות אפוטרופוס.
- (יא) **וקמיפלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן** - לעיל (פ"ז) הבאנו מש"כ הריטב"א (שם) בשם הרי"ף והרמב"ם, דאבא שאול אינו חולק על משנתנו, אלא מסכים דהיכא דכתב לה בלשונות שהובאו במתני' דודאי יכול לפוטרה משבועה, ורק בלשונות שתומות של הבריייתא אינו יכול לפוטרה. והק' הריטב"א על פי' זה מסוגיין, דאביי אמר דר' שמעון כאבא שאול, ור"ש ודאי בא לחלוק על מתני', וא"כ לכאור' נמצא דגם אבא שאול לחלוק על מתני' בא. ואע"ג דר' פפא הק' על אוקימתא זו דאביי, אבל בהא דס"ל לאביי דברישא פליגי ר"ש ורבנן בפלוגתא דאבא שאול ורבנן, לא הק' מידי, וכמו שפרש"י בסוגיין, וא"כ לכאור' גם ר' פפא דנח' בזה. **אולם** כאן הביא הריטב"א עוד יש שפירשו, דס"ל לר' פפא דבאמת ר"ש ורבנן רק בחדא פליגי, ולא כאבא שאול ורבנן, אלא רק לענין הא דר"א ומחלוקתו. ולפי"ז, יש ליישב דעת הרי"ף והרמב"ם, דהגמ' חזר מהא דקאמר דר"ש ורבנן פליגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן [לא כ' הריטב"א כן כאן, אבל לעיל שם כשהק' על הרי"ף והרמב"ם, ביאר קו' דר' פפא אינו חולק על אביי אלא לענין הסיפא, ומשמע דאם הי' חולק עליו לגמרי, הי' שייך ליישב דעתם]. **ובאמת לכאור' יש מקום לתלות מח' זו בגירסת הגמ', דאם גרסי' "אלא", א"ש טפי לומר דחזר הגמ' לגמרי, אבל אם לא גרסי' אלא, א"ש טפי לפרש כרש"י, ע' בריטב"א שהביא הב' גירסאות.**